

POLENOČ 4

KABANTIS

VISÍCÍ FILM

REVUE

DUTINY
PAVEL
CTIBOR

Básník kdyžtak už
neumí tu vnější hru,
v dřevěné plechovce
koleno jeho srdce
dozlatova předvařené
v láku jiker červotoče
drží otvírák - nuž /

PRAMÁTI

INDIA

HONZA ŠÍPEK

Znovu v Čándígaru a znovu do turistického byra. Celý den jsem sháněl jízdenky, abychom mohli v Bombeji počkat na letišti na Štěpánku. Příběh v Čechách neuvěřitelný, v Indii tak běžný, že je na něj každý zvyklý. Rezervační ofis, vlaky v Indii nefungují tak, že by člověk přišel na nádraží, koupil si lístek a nasedl do vlaku. Nejlépe přijít na nádraží několik dní dopředu a jízdenku si rezervovat. Ne, že by člověk přišel k okýnku a řekl „prosil bych jízdenku“. Musí vyplnit formulář. Čtyři fronty, dav čekajících lidí, na přepážkách nápisy jenom v Hindí, kterejm nerozumím. Mívají speciální frontu pro cizince, stejně jako rezervované určité počet míst ve vlaku, takže to bývá lehčí. Volím proto frontu k přepážce č. 4.

Když ji vyštojm, oznámí mi úředník za ní, že tato fronta je jen pro ženy. A že musím do fronty k přepážce číslo jedna. Fronta číslo dvě je jen pro vojáky. Když jsem jel na nádraží, všiml jsem si, že na sedačce přede mnou je napsáno „Pro důchodce“. Napravo „Pro ženy“, za ní „Pro slepce“. Drkotám na nádraží a představuju si, jak snaživý údržbář přemýšlí, na koho všeho ještě zapomněl a se špičkou jazyka mezi zuby maluje písmeno za písmenem. „Pro bojovníky za svobodu“ přidal ještě. Přepážka číslo jedna je pro všechny, kteří nemají žádnou výjimku. Stojím dvacet minut. Na konci se dozvím, že vlak už vyjel ze stanice a nemůžu si lístek rezervovat. „Ale jděte dovnitř, támhlezatou dámou, ta umí anglicky, ta vám poradí.“ Deru se tedy dovnitř úřadu, za sklo. Dáma mi radí, abych si rezervoval vlak do D. a z D. do Bombeje. A ať si vyštojm frontu na přepážce číslo čtyři. Čtyři? Jen pro ženy? Kroutím hlavou. A tak stojím. Když se dočkám, vybalím na úředníka svůj požadavek. „To nejde,“ praví. „Proč?“ „Flat.“ „Cože?“ „Flat.“ Jakej byt proboha? „Flood,“ píše mi na kus

papíru, povodeň. V Bombeji začal monzum, jsou záplavy, vlaky prej nejezděj. „Přijďte si pozítří.“ Děkuju pěkně. Až zase nebudu vědět, jak strávit půl dne, půjdu si sem poštat. Olga tvrdí, že kdyby to nezažila na vlastní kůži, nevěřila by mi takovej příběh. Tak přidám ještě jeden. Pravdivej.

Mohl by se jmenovat Poštácká pohádka. To je povídka od Karla Čapka o tom, jak pošták strávil snad několik let tím, že se snažil doručit dopis, na kterém nebyla správná adresa. Spolužák Tomáš mi poslal balíček s DVDčkama českých filmů, abych je v Púně mohl promítnout indošum. Den co den se po balíčku ptám. Dopisy mi přišly zatím tři. První mi hlídač od brány donesl přímo do pokoje. Však jeho číslo bylo na dopise napsáno, stejně jako na všech ostatních. Pak asi usoudil, že jsem v Indii už dost dlouho, abych poznal místní mravy. „Hele, myslím, že ti přišel dopis,“ zakřičela na mne v noci z motorky spolužačka. Informace se šeptandou potvrdila a nakonec jsem dopis objevil v bytě správce dívčí koleje. Měl ho asi na piáně. Třetí zásilku mi nechali u výběřčího dvacek ve školní jídelně. A pak jedné noci vracím se z projekce a před mýma dveřma něco leží ve tmě. Chci to odkopnout nohou, ale na poslední chvíli se leknu, že by to mohl bejt třeba nějakej kousavej brouk, tak se zarazím a věc si prohlídnou zblízka. Je to zmuchlanej papírek. Že by mi někdo takhle v noci přede dveřma, pohozenej na zemi, nechával vzkaz, mi přijde nepravděpodobný, ale pro jistotu ho rozbálím. A opravdu. „Honzo, vyzvedni si doporučený dopis. Tvůj Pošták.“ je na tom kousku papíru propiskou naškrábáno. Stavím se na bráně. Říkaj, že musím na poštu, do měšta, zejtra v deset ráno. Přijdu přesně na desátou, spolu s davem, čekám, až poštu otevrou. Chlapík říká, že tady můj pošták neni, že se jmenuje Nilěš (nebo tak nějak) a že za ním mám přijít k zadnímu traktu pošty ve dvě. Strávím nějak čas mezi tím, chodím po měště a fotím, ve dvě lezu do třídirny dopisů. „Nojó, Sureš, tak se jmenuje ten pošták,“ říká mi Nilěš. „Ale ten přijde až za hodinu.“ Zase jdu bloumat ulicema a za hodinu klepu zase na nebeskou bránu. Sureš si prohlédne lísteček, zachmuří se a vystoupá po praskajících dřevěných schodech někam mezi balíky dopisů. Za deset minut je zpátky. „Tak ho máš ve školní jídelně.“ Hm ehm, odkašlu si a doufám, že

mi aspoň ten kuriózní lísteček nechají, na památku, suvenýr pro Tomáše. Ale nevypadá to. „Mohl bych si ho nechat?“ zaškemrám. „Ani náhodou,“ trhá chlapík lísteček na kousky, neboť to pravděpodobně je úřední dokument. To myslím úplně bez legrace. V zemi s velkou mírou negramotnosti je úřední dokument skoro všechno, co je napsané. Když jsme si v Džóšimátu vyměňovali peníze u veksláka zlatníka, strčil mi do ruky utržené kus papíru. „Napiš,“ pravil lámanou angličtinou. „Co?“, reaguji. Něco na mě kejvnul. Tak dobře. „\$20 USD“ píšu a tázvavě se na něj koukám. „Podepiš.“ Mrsknu autogram, špokojeně lísteček schovává. Zajímalo by mě, kde indická vláda bere na armádu a na jaderný zbraně, když tu daně neplatí zdá se nikdo. Když jsme pořizovali věci na film, z projektu, potřebovali jsme účty. „Jó účet? Tak to bude dražší o třináctiprocentní daň,“ řekli nám mnohde. Někde řekli, že nám účet dát nemůžou, ale že nám daj vizitku s podpisem, že to stačí. A prej to účetní stačilo.

Andrea s Vladem po odvyprávění tisíce takových historek dodali, že už se nerozčilují. Že si zvykli. A že zpátky v Bratislavě budou v jednání s úředníky nadání nekonečnou trpělivostí.

Takže turistický byro, prosba k vystavení povolení ke vstupu do Centrálního komplexu Čándígaru. „Musíte si od toho udělat někde čtyři kopie. Jestli chcete povolení i na zítra, přijďte zítra.“ Kola by nám půjčili, ale museli bychom je za hodinu vrátit. Za sto rupií. Nakonec Olga najde někde půjčovnu cyklorikšů a za patnáct rupek na den jednoho pořídí. „Chtěla jsem mu dát dvě štoky, ale říkal, že patnáct rupií je půjčovný na den a že co si vyděláme navíc, je naše.“ Patnáct rupií! Sedm korun padesát!

Zkousím na tom jet, ale vždycky po pěti metrech do něčeho nabourám, ke smíchu shromážděných rikšáků. Neudrším rovný směr. Za to Olga válí a první kus cesty mne veze. Lidi na nás mávaj, pokřikujou, možná poprvé v životě viděj řídit ženskou a bělošku k tomu. Tu a tam někdo jede na motorce nebo v autě paralelně s náma a snaží se konverzovat.

Central Complex. Připomínám, že to jsou stavby od Le Corbusiera, vlastně všechny tři státní moci pokopě - zákonodárná (The Assembly), výkonná (Secretariat) i soudní (High Court) v jednom zeleném areálu. Soud je rozesmátý úlet připomínající možná trochu včelín, parlament má centrální věž podobnou chladicí věži jaderné elektrárny (která ho doopravdy inspirovala, mimo jiný i tím, že mohl postavit ohromnej dóm bez nutnosti sloupů), a vláda vypadá jak továrna. A možná to jsou i metafory. Je už pozdě, za chvíli se bude zavírat, do vlády nás nechťej puštit. Přichází rozesmátěj sikhskej děda s jedním zubem. „Vaše fousy se“ mi líbí, mladíku,“ zavolá na mě bodře. Zdá se, že je kromě vládního úředníka i neoficiálním průvodcem. Mám radost, že konečně vidím Sikha, kterej není chlípnik, a nadějí, že nám o těch barákách poví něco víc, že to je děda, architektonický nadšenec. S naším papírem se noří do nitra Sekretariátu a že zkusí zatlačit na nadřízený. Za dvacet minut se vrací bez papíru, že nic. Vede nás aspoň na prohlídku kolem Assembly Building, mává na osamopalené hlídače jako na staré známé a vede nás do parku kolem budovy. Okouzluje nás svojí dobrosrdečnou veselostí. Neustále nám požeňává a říká, že jsme dobří lidé. „Mám pro vás taky dárek. Nebojte se.“ Vytahuje brožuru o komplexu, tu dává Olze, mně zrcátko, sikhskej symbol péče o fousy a turban. Jeho přízeň je neutuchající. Před náma v trávě se mrskne ohromnej had. „To jsi asi byla moc hodná, Olgo, udělala jsi mnoho dobrých skutků, že ti ten had neublížil.“ Objímá nás. Ale začínáme být podezřívavý. Chce abychom se s ním vyfotili, s jeho dárky, s otevřenou brožurou, se zrcátkem. Pak jdeme dál, trávou, není to vlastně ani tak park, jako taková polodžungle, po ceštíce, začínaj záhony užitkových rostlin, kukuřice a tak, vojenské ležení vojáků hlídačů, jeden se šprchuje z barelu, vesele na sebe s dědulou pokřikujou, pár psů, jak kdybychom byli někde na venkově a ne v areálu parlamentu. Nakonec vylejzáme dírou v plotě. „Tak a teď vás děti vezmu do ubytovny poslanců, můžete si udělat fotky ze střechy, je to taky od korbisijéra“ praví bodře pán s dokonalou francouzskou výslovností. I na střеше nás pořád objímá, zvlášť Olgu. Poházený zpuchřelý křesla, možná ještě původní korbáčikovský vybavení, tady na hromadách vystavený dešti.

„A teď si, Olgo, dáme dole dobrý čaj,“ vyslovuje pečlivě a bodře, už nějakou dobu nemluví na mne, jenom na Olgu, a když se zamračím, poznamená „ty taky... samozřejmě.“ V parlamentní jídelně se už na něj dívají trochu divně. On se je snaží ignorovat. „Něco vám ukážu,“ vytahuje z tašky igelitovej pytlík. Je plnej fotek. Pasovejch. Skoro samý ženský. Několik set, možná tisíc. Rozkládáme si je po stole, fotku za fotkou. Ze zadní strany napsáno „Milému Narandierovi ve věčnou památku vaší dobroty,“ „Nemohu zapomenout na naše překrásné shledání, mnoho štěstí v životě,“ a tak podobně. A opravdu, ten nával lásky a pozornosti v člověku budí vděčnost. Ale začíná mi být jasný, že onen podivnej fetišista bude chtít fotku i po nás (že nemám já, mu moc nevadilo, Olžinu si s povděkem vzal, musela samozřejmě něco napsat na druhou stranu), vytahuje ještě malej bloček, ať mu Olga něco napíše. Prolištovávám stránku za stránkou, čtu, co je napsaný anglicky. „Naše okouzující setkání na autobusovém nádraží a vaše milé dárky mně uvádějí v hlubokou vděčnost. Nikdy na vás nezapomenu, podpis, email.“ A zjišťuju, že svý turisty nepotkává jenom tady, v Komplexu, ale na všech turisticke významných místech v Čándígaru, dokonce i na nádraží. Stovky zápisů. Vypadá to, že má propracovanej systém rituálů, náhlé zázračné setkání, dárek, prohlídka turistické památky s možností fotografování, čaj, darování fotky, zápis do bloku i na volně ložený papír,

později večere či návštěva doma. Šacuju ho na starýho mládence, ale tvrdí, že má ženu a dvě děti. Samozřejmě, že Olga musí napsat do bločku, jak ho má ráda, podepsat se a přidat email. Pak vytáhne složku samoštatných papírů, podá jí prázdný, ať něco napíše i na něj. Olga nakreslí obrázek. „From O. to N.“ píše. „Napiš ty jména celý,“ vyvolává to v něm trochu nelibost, nakonec jí dává papírek s předepsaným textem. Představuju si, že to je text na volném papíře, aby se dal dát za rám a pověsit na stěnu. Získává snad onen podivný pán lepší mínění o sobě tím, že si nechává psát svědectví o své dobrotě? Spáchal snad v minulosti nějaký hřích? Čeká ho soud a bude ukazovat, že tisíc lidí o něm řeklo, jak je dobrý člověk, tisíc podobenek žen, nikoliv nalezených na ulici, ale s osobním věnováním? A že prej mu můžeme poslat fotky, co jsme spolu vyfotili. „A poslal vám je někdo, Narinder-ji?“ ptám se. „Ale jo.“ Vytahuje z tašky obálku s fotografiemi, na fotce objímá nějakou Korejku, v jakýsi reštauraci. Zase se lepí na Olgu, „Nezapomeň Olgo, že jakkoliv ti projevuju lásku, je to jen čistý úmysl, protože tě mám rád a protože Bůh existuje,“ říká, když se odtáhne. Loučíme se, nasedáme do svýho rikši. „Co děláte večer, děcka, nechcete zajít na večeri?“ „To asi ne. Chci být dnes se svým manželem sama,“ posílá ho k čertu Olga, skoro utíkáme. „Tak jí to dobře udelej, ať je špokojená,“ loučí se s náma první nechlepný Sikh, kterého jsem v Indii potkal.

Druhý den má ona průjem a asi nejen to, já ne tak hroznej, tak vyřáším do Central Complexu. Konečně vystavený ono potvrzení, čtyřikrát okopírovaný. Nejdřív stepuju před budovou vlády. Kulometníci u pytlavejch zátarasů mne s papírem puštěj, malinká vrátnička na čerstvým vzduchu, kde každěj musí vyštát frontu, můj papír napíchnou na špičec a napíšu mi další lejstro, propuštěj mne do areálu, k tý stavbě, která vypadá ve fragmentech jako Koněv. Před vchodem papír ukazuju podruhé, důkladně mne šacuju, dokonce musím i zapnout počítač, abych ukázal, že funguje a není to pekelný stroj (je!). Nebo se chtěj jenom podívat na barevný obrázky? Přidělujou mi vojáka se samopalem, můžu dovnitř. Nejdřív jdeme v přízemí do kanclu Chief security officiera nebo tak něco. Pozorně si přečte můj pas, dvakrát okopíruje papír, kterej mi dali na vrátnici. Vysvětluje, že kromě střechy nemůžu nikde fotit! To sice nemůžu, ale na zdi přímo přede mnou visí papír s kódovejma slova pro šifrovanou komunikaci. Vyvedený jako pestrobarevný ručně malovaný obrázek stromu. Voják mne vede dál, do pátého patra. Nemůžeme vejtahem, tak jdeme krytou rampou, která místo schodiště se klikatí nahoru celým barákem. Corbusiera začínám milovat. Hrubej beton, čtvercový okýnka, snažím se nasát každěj detail. V pátým patře jdeme zase za nějakým úředníkem, tentokrát do kanclu, kterej mi ze všeho nejvíc připomíná 12 opic od Terryho Gilliamy. Vůbec myslím, že Gilliamova kyberpunková eštetika musí bejt hodně štřižená Indií a Bombejí zvlášť. První noc v Bombeji jsem si připadal totálně jako v kyberpunku. Nepopsatelný. Tady kancl s hromadama papírů, berou si ten můj, dvakrát okopírujou a založej do šanonu. Pečlivě zase zkoumaj pas. Voják mne vede dál, můžeme jet výtahem, přeplněným vládními úředníky, ale zase v detailech, číslicích pater atd. neuvěřitelně krásný. Jsme na štreše. Odsud si můžu udělat fotku. Děkuju pěkně.

V parlamentu mne fotit nenechaj vůbec, ani neuvěřitelnou světelnou ceduli u vstupu, něco mezi Bauhausem, pixelartem a úchylnou sedesátkovou ešetikou. Zase bezpečnostní prohlídka, věci musím dát do skříňky, a jde se do dómu jaderné elektrárny. VOLE! V životě jsem neviděl krásnější parlament. A že nemám fotku, ani nevím, jak přesně

to popsat, nejde říct nic jinýho než "Jedte tam!" Přítmí. Trochu světla od stropu propouští otvor "chladicí věže", v něm venitlátor s lopatkama, jinak osvětlení decentní. Všechno v hrubým betonu a kovu, místy překrytým plstovitým kobercem, měkkým jako sametová akustika toho pohádkovýho sálu. Vylezu si k lavici, ze který obvykle asi hřímá předseda vlády. Za ní dveře, vedou do malinký místnosti, která má vchod ze dvou stran, nížkej strop, něco mezi jeskyní a jaderným bunkrem. A možná to tak i je.

Druhej den má téma člověk a stroj.

Když zalezu do univerzitní knihovny, abych našel něco o Corbusierovi, najdu jedinou knihu, Talks With Students. Je útlá, brzy budou zavírat, nechám si ji okopírovat. Chlapík kopírovač je neuvěřitelněj. Sedí na skříni vysoký zhruba jako kopírka. Ta je na kolečkách. Skočí na tu svoji skříňku, kopírku si přitáhne mezi nohy, jako kdyby to byl ševcovskej verpánek nebo kolovrat nebo nevím co, prostě to je nástroj, ne přístroj. Prolišťuje knížku, spočítá stránky, nastaví počet kopií, stránky proloží prstama a vždycky mezi tím, než kopírka projede stránku, jedním z těch prstů škusne a otočí ve zlomku vteřiny na další stránku. Nejdřív lichý, pak otočí papíry a udělá stejným způsobem sudý. Naprosto bezchybně je celá knížka okopírovaná za několik minut.

Venku si kupuju kafe. Prodavač u stánku se mne ptá, jestli chci slabý nebo silný. Silný! řeknu zmoženej celodenním objížděním knihoven a dohadováním se s rikšama, kde to jako může bejt, abych do národní knihovny přijel pět minut před zavíračkou, a poslali mne do týhle univerzitní na druhej konec města... Týkhe, silný, přisvědčí prodavač. Zapnej automat Nescafé, čeká až do kelímku nateče zhruba půlka, ona kávová esence, pak kelímek ucukne a zbytek horký vody vyteče mimo. Silný kafe. /

úryvek z bloku textů vzniklých v Indii